

VERDIEPINGSPLAN FAIRTRADE GOUDA 2019-2020

1. Inleiding

Het kernteam van Fairtrade Gouda kiest er voor bij de aanvraag voor verlenging van de titel Fairtrade gemeente voor de komende twee jaar een verdiepingsplan in te dienen. Dit plan is in ontwikkeling en bestaat uit een aantal onderdelen, waarvan sommige meer en andere nog minder uitgewerkt zijn. In dit document worden de contouren geschetst. Het gaat dus om “work in progress”, dat in de komende maanden verder gestalte zal krijgen.

We hebben er sowieso voor gezorgd dat de ‘tool’ zoveel mogelijk up to date is gemaakt (stand van zaken per 1 januari 2019). Alle huidige (dus ook nieuwe) deelnemers zijn ingevoerd, toelichtende teksten zijn helemaal geactualiseerd en veel nieuwe bijlagen zijn ge-upload, met name onder criterium 5, media. Team Gouda is trots op het grote aantal media-uitingen van de afgelopen jaren.

Wat de invulling van criteria 3 en 4 betreft: naast het verdiepingsplan zijn beide criteria toch ook zoveel mogelijk actueel ingevuld; gedurende 2018 is met veel van onze Fairtrade deelnemers contact geweest en de relatie bestendigd. Wat de supermarkten betreft zijn geen “tellingen” uitgevoerd maar wel enkele nieuwe supers toegevoegd die voldoen. In dit verdiepingsplan komt een speciaal onderdeel dat refereert aan de supermarkten, waarbij we gekeken wordt of we kunnen aansluiten bij de campagne “Behind the barcodes” van Oxfam Novib.

Fairtrade Gouda gaat met deze aanvraag inclusief verdiepingsplan haar achtste en negende jaar in. Gouda behaalde haar eerste titel in november 2011, en hoort daarmee bij de eerste twintig Fairtrade gemeenten in Nederland. Kort na het behalen van de titel werd de Stichting Fairtrade Gouda opgericht, met een bestuur van drie leden. De bestuursleden zijn ook lid van de werkgroep, later

aangeduid met kernteam. Dat team is in de loop van de jaren redelijk stabiel gebleven; een deel van de vrijwilligers doet al vanaf het begin mee. Het aantal teamleden is ook toegenomen en momenteel kunnen we rekenen op zeker vijftien mensen. Zie voor een actueel overzicht criterium 1 van de tool.

2. Gemeente Gouda

De betrekkingen tussen kernteam en gemeente zijn goed en in de afgelopen jaren ook steeds stabiel gebleven. Dat heeft ook te maken met de gelukkige omstandigheid dat de contactpersonen bij de gemeente, zowel ambtelijk als bestuurlijk, vrijwel dezelfde zijn gebleven. Mevr. Evelien ten Cate, senior beleidsmedewerker duurzaamheid, is al vanaf het begin bij Fairtrade Gouda betrokken en maakte ook deel uit van het kernteam in de opstartfase. Wethouder Hilde Niezen (Groen Links) maakte deel uit van het vorige College van B&W en ook van het huidige; ook zij is duidelijk betrokken bij Fairtrade en steeds aanspreekbaar. Dat zijn ook andere wethouders, evenals de burgemeester, Dr. Milo Schoenmaker. Deze laatste heeft zeer onlangs en vrij onverwacht Gouda verlaten (hij wordt voorzitter van de Raad van Bestuur van het COA). Ons team zal zeker investeren in de relatie met de nu benoemde interim burgemeester én vervolgens in de nieuwe ambtsdrager (die nog wel zo'n driekwart jaar op zich zal laten wachten). We hebben ook bij de profielcommissie van de Raad aangegeven dat het goed zou zijn in het profiel mee te nemen dat Gouda actief Fairtrade gemeente is. Daar is welwillend op gereageerd.

De gemeente voldoet verder aan haar verplichtingen conform criterium 2: zie aldaar in de tool. Ook draagt de gemeente financieel bij aan de Ft gemeente campagne: het kernteam ontvangt € 5.000,- per jaar ondersteuning, plus vergaderfaciliteiten e.d. Gouda heeft ook besloten op nationaal niveau aan de campagne bij te dragen met € 1000,- per jaar.

3. Verdiepingsplan: onderdelen

Kernteam Gouda heeft een aantal onderwerpen en werkgebieden gedefinieerd voor haar verdiepingsplan voor de periode 2019-2020:

A. Speciaal Onderwijs

Al sinds een aantal jaren organiseert Fairtrade Gouda de zgn. “Wereldreis” voor kinderen uit het regulier basisonderwijs. Daarbij wordt – na voorbereiding in de klas – een soort speurtocht gehouden door de stad, waarbij een aantal Fairtrade deelnemers wordt bezocht. Leerkrachten, ouders en vrijwilligers van ons team geven daarbij ondersteuning. De lessen worden in samenwerking met de Chocoladefabriek (= bibliotheek), de Brede School en ons kernteam gemaakt, ondersteund door Fairtrade ondernemers, die de kinderen in hun winkel ontvangen. Dit project is in deze formule heel succesvol gebleken.

Maar deze formule en werkwijze past helaas niet voor kinderen in het Speciaal Basis Onderwijs vanwege de omvangrijke begeleiding die nodig is, ook om daadwerkelijk met de kinderen op stap te gaan. Om deze doelgroep toch in dit project te betrekken en te onderzoeken hoe dit is te realiseren, wordt in 2019 een pilot opgezet, opdat ook de SBO -kinderen in aanraking komen met Fairtrade. De lessen zullen gegeven worden op de school zelf. Het is aan de ontwikkelaars om de les zo praktisch mogelijk aan te kleden.

Doel: Hoe leg je uit wat Fairtrade is en waarom is Gouda Fairtrade gemeente?

Medewerkenden: Drie leden van het kernteam van Fairtrade Gouda werken samen met een leerkracht van de SBO school Park en Dijk

Pilot, voorlopige opzet:

1. Start interactief gesprek over “Wat is eerlijk?” Veel eenvoudige voorbeelden te geven:
  - a. Spullen verdelen b. Verschil in gewicht en dan vechten c. Verschil in lengte en dan hard lopen e.d.
  - b. Alternatief is gesprek over bijvoorbeeld bananen en de prijs
2. Film: Eerlijke chocolade. Is deze film eenvoudig genoeg en kan de lengte (10 minuten, Klokhuis/Max Havelaar) ermee door?
3. Wat is eerlijk als het gaat om b.v. chocolade, koffie, thee, bananen, ananas
Met behulp van plaatsjes worden de producten getoond en moeten de plaatsjes gerubriceerd worden. Vervolgens gaan ze ermee kwartetten.
Prijs bananen van Chiquita: grote plantages, veel bestrijdingsmiddelen, lage lonen

Prijs bananen Fairtrade: kleine plantages, weinig bestrijdingsmiddelen- hogere lonen

Prijs cacaobonen: grote plantages- bestrijdingsmiddelen- kinderarbeid- lage lonen

Prijs cacaobonen Fairtrade: kleine plantages, weinig bestrijdingsmiddelen- hogere lonen voor volwassen arbeiders.

Producten: banaan, koffie, cacao, thee

Tijd zeker 15 minuten

Alternatief: eerst rubriceren en aan het eind als afsluiting kwartetten.

4. Opdracht met wikkels, d.w.z. allerlei chocolade wikkels met en zonder Fairtrade logo. De wikkels moeten ook gerubriceerd worden.
5. Bezoek aan winkel (als mogelijk): soorten chocolade of er wordt een koffer getoond met allerlei fairtrade producten
6. Afsluiting : Kwartetten en button Fairtrade of sticker Gouda Fairtrade laten zien.

Evaluatie: deze les wordt waarschijnlijk in de maand maart gegeven. Na afloop wordt de les geëvalueerd en gekeken of deze les al of niet in iets gewijzigde vorm gegeven kan worden op andere SBO scholen. De contacten daartoe worden momenteel gelegd.

B. Supermarkten

Team Gouda heeft besloten te zoeken naar een alternatief voor het benaderen van de supermarkten in Gouda. We denken dat het inventariseren van Fairtrade producten in de supers op zich aardig is, maar dat hun deelname aan de Ft campagne nogal op *window dressing* lijkt en de werkelijke positie van de supers én hun macht behoorlijk verhult. We hebben ons laten inspireren door de medio vorig jaar door Oxfam Novib (en Oxfam International) gestarte meerjaren-campagne “Behind the barcodes” (achter de streepjescode). Eén van de campagnemensen van Oxfam Novib heeft onlangs een presentatie gegeven aan ons hele team, die buitengewoon interessant en inderdaad ook zeer inspirerend was.

Onderbouwing:

Slechts 5 supermarkten in Nederland hebben ruim driekwart van de markt in handen. Zij bepalen wat er in de schappen ligt. Dat geeft ze veel macht. Ze kunnen zich er hard voor maken dat leveranciers hun werknemers fatsoenlijk behandelen. Nu doen supermarkten bijna het tegenovergestelde. Ze zetten druk op hun leveranciers om goedkope, verse en kwalitatief hoogstaande

producten te leveren. Ze hebben daarbij onvoldoende oog voor misstanden in productieketens. Terwijl supermarkten dus juist de mogelijkheid hebben mee te helpen armoede te bestrijden en uiteindelijk te verslaan. Daarom spoort Oxfam Novib en de campagne de supermarkten aan dat ook te doen.

Verdere uitleg en informatie is te vinden via o.a.:

<https://www.oxfamnovib.nl/armoede-verslaan/eerlijke-verdeling-welvaart-en-macht/eerlijk-winkelen/behind-the-barcodes/vraag-en-antwoord>

Er staan ook diverse korte filmpjes op Youtube, zoals:

<https://youtu.be/2WnXkVTGSc>

<https://www.youtube.com/watch?v=PEfEoQbG15o&index=8&list=PLbcKvceSWpGyq3DnMGAp814DrsXX6H-ld>

<https://www.youtube.com/watch?v=9gCXoT6QVf4>

Oxfam Novib wil dat supermarkten beleid maken dat de mensen die ons eten maken, beschermt. Dat spreekt ons aan en dat willen wij óók! Natuurlijk moet het niet bij woorden blijven: we verwachten ook daden. We willen dat supermarkten zich actief inzetten voor fatsoenlijke arbeidsomstandigheden. Vrouwenrechten moeten worden gerespecteerd. En supermarkten moeten erop toezien dat werknemers en boeren in de productieketen allemaal een inkomen krijgen waar ze normaal van kunnen leven.

Oxfam Novib (ON) is in gesprek met enkele van de grote supermarkten in Nederland, zoals Albert Heijn en Jumbo (55% marktaandeel). Kernteam Gouda onderzoekt de mogelijkheid in onze eigen plaats het gesprek aan te gaan met enkele lokale supers en met name de bedrijfsleiders. Sommige daarvan kennen we, vanuit de inventarisaties (tellingen) en enkele gezamenlijke activiteiten (zoals de franchisenemers van de twee PLUS-zaken en die van beide Coops. Onderwerpen van het gesprek zijn de thema's zoals door Oxfam Novib aangedragen. Uiteraard moeten de gesprekken verder goed thematisch en inhoudelijk worden voorbereid; gekeken wordt of we daarbij ook door de campagnemensen van Oxfam Novib ondersteund kunnen worden. We denken dat we met deze activiteit ook van onderaf deze belangrijke campagne kunnen ondersteunen en mede onder de aandacht kunnen brengen, ook van de consumenten. Daartoe zet team Gouda ook de eigen middelen in, met name de media (pers, website, nieuwsbrief, Facebook, Twitter).

Team Gouda weet dat de ON-campagne ook bekend is bij de directie van Max Havelaar, en daarmee ook bij het bestuur van Stichting Fairtrade Gemeente Nederland. Gekoppeld aan onze eigen activiteiten in de campagne willen we voorstellen dat wordt gekeken of meer gemeentes en kernteams zouden kunnen aansluiten bij deze campagne van ON (die zeker enkele jaren zal

duren), of zelfs dat dat vanuit het bestuur wordt gestimuleerd of georganiseerd, eventueel in coördinatie met Oxfam Novib. Kernteam Gouda en haar eigen aanpak en ervaringen kunnen dan prima als pilot worden gebruikt voor eventuele verbreding naar andere gemeenten.

Onder de verschillende criteria (3 en 4) in de tool wordt ook aan dit deel van het verdiepingsplan gerefereerd. Bij ons (maar ook via de website van Oxfam Novib) is verder ook uitvoerige documentatie over de campagne beschikbaar, o.a. ook de Nederlandse samenvatting “Nederlandse supermarkten rijp voor verandering”. Team Gouda stelt zich ten doel de komende jaren een stukje bij te dragen aan het op gang komen van die verandering.

C. Fairtradedstraat: verdere uitbouw

In de Fairtrade week van november 2018 werd het Groenendaalkwartier in Gouda uitgeroepen tot “Eerste Fairtradedstraat van Nederland”. In dit stukje van de Goudse binnenstad (vaak ook de leukste winkelstraat van Gouda genoemd) is het aantal op basis van fairtrade principes werkende ondernemers hoog. Maar liefst elf zaken zijn deelnemer: drie horeca-bedrijven, de Natuurwinkel (bio-supermarkt), een kledingzaak, de wereldwinkel, een chocolaterie, een edelsmid, een lijstenmaker, de winkel van Terre des Hommes en een winkel met artikelen in de sfeer van spiritualiteit. In de straat zijn ook enkele zaken die aan Eerlijk Winkelen (EW) meedoen, en sommige zijn zelfs zowel Fairtrade als EW gecertificeerd. Het initiatief om dit kwartier (feitelijk gaat het om het Lange en Korte Groenendaal en een stukje van de Naaiersstraat) het predicaat Fairtrade te geven, komt in eerste instantie van de ondernemers (met elkaar samenwerkend in een vereniging) zelf, die met het idee aanklopten bij ons kernteam. Er is door de ondernemers – met steun en deel van de financiering door Fairtrade Gouda – een fraaie brochure gemaakt, die aan het winkelend publiek wordt uitgedeeld en ook elders in Gouda ligt, op plekken waar veel bezoekers komen, ook van buiten Gouda, dat immers een geliefde toeristenstad is (zoals ook het VVV, stadhuis, hotels etc.). De brochure bevat een voorwoord van de burgemeester.

De ‘doop’ van de straat werd verricht door de wethouder (Thierry van Vugt) van economische zaken en binnenstad, samen met de kinderburgemeester. De straat was feestelijk versierd met o.a. Fairtrade makelaarsborden. Voor het publiek waren er speciale aanbiedingen, een puzzelwedstrijd etc. In de tool (met name criterium 5, media) is dit evenement uitgebreid gedocumenteerd met artikelen uit de Goudse Post, video-opnamen van de uitzending van Tv Gouwestad etc.

Kernteam Gouda rekent deze activiteit ook toe aan ons verdiepingsplan, óók omdat we op dit mooie begin voort willen bouwen in de komende jaren. Er zijn nóg meer ondernemers in dit gebied die naar het Fairtrade deelnemerschap streven, en het zal zeker niet bij 11 deelnemers blijven. Verder zijn we in overleg met de ondernemers over mogelijkheden en ideeën om Fairtrade in de straat nog verder inhoud te geven, met name richting winkelend publiek, waaronder zeker ook toeristen. We denken o.a. aan een wedstrijd in de sfeer van “Heel Gouda bakt (h(eerlijk”, naar analogie van soortgelijke activiteiten in andere Ft gemeenten. Met name Wereld Fairtrade Dag in mei en de Fairtradeweek van eind oktober zijn daarvoor heel geschikte momenten.

D. Overige

Er zijn meer activiteiten die team Gouda in het verdiepingsplan zou kunnen opnemen en die ook daadwerkelijk worden gedaan, zoals de opbouw van ons ambassadeursnetwerk en zeker ook de samenwerking met andere maatschappelijke organisaties in Gouda rond het thema duurzaamheid. Ook de gemeente participeert daarin. Die samenwerking heeft al geleid tot twee succesvolle en veel publiek trekkende evenementen, zoals de Eerste Goudse Duurzaamheidsdag in oktober 2017 en het “Sustainable Food Event” in oktober 2018. Voor 2019 zijn de plannen in ontwikkeling, maar die zullen zeker weer leiden tot een nieuw evenement. Zie hiervoor ook de tool (met name criterium 5 media en criterium 6 MVO).

Gouda, januari 2019

Kernteam en Stichting Fairtrade Gouda